

กระบวนการสร้างศรัทธาของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ของประเทศไทย*

Process of the Creation of Faith of the Buddhist Monks in Thailand

พระวรชิต ทะสา, ปิยลักษณ์ โพธิ์วรรณ และพัทจักร ศาสนะสุพินธ์
Phra Worrachat Thasa, Piyaluk Potiwan and Pattakorn Sasanasupin
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Rajabhat Mahasarakham University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: worachat2018@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสร้างศรัทธาของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ศึกษากระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมของพระสงฆ์ในมิติของการศรัทธา และเพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการสร้างศรัทธาของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาของประเทศไทย ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Design) โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย กลุ่มเป้าหมายระดับบุคคลเพื่อใช้ในการทำความเข้าใจถึงกระบวนการสร้างศรัทธาของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาของประเทศไทย จำนวน 32 รูป และกลุ่มเป้าหมายระดับองค์กร เพื่อใช้ในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ของกลุ่มเป้าหมายระดับบุคคล จำนวน 8 รูป/คน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นรายบุคคลเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการสร้างศรัทธาของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาของประเทศไทย เกิดจากแรงผลักดันจากสภาพครอบครัวที่ต้องดิ้นรนให้พ้นจากสภาพที่เป็นอยู่ จึงเข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์ โดยการบวชเรียน ซึ่งกระบวนการสร้างศรัทธาของพระสงฆ์มีความเชื่อหลักของชาวบ้านเป็นแรงสนับสนุน โดยมีกระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมของพระสงฆ์ในมิติของการศรัทธาอันเกิดจากการเข้าถึงแรงศรัทธาจากกลุ่มเพื่อน กลุ่มญาติธรรม ซึ่งอาศัยพื้นฐานทางสังคม ประเพณี และวัฒนธรรม ที่เอื้อต่อการเข้าสู่กระบวนการสร้างแรงศรัทธาของประชาชน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญทำให้เกิดการสั่งสมบารมีของพระสงฆ์อันเป็นที่มาของการได้อำนาจบารมีที่อยู่เหนือจิตใจของผู้เลื่อมใสศรัทธา ประชาชนหลังไหล

*ได้รับบทความ: 16 มกราคม 2561; ตอปรับตีพิมพ์: 31 สิงหาคม 2561

Received: January 16, 2018; Accepted: August 31, 2018

เข้าถึงหลักธรรมในพระพุทธศาสนามากขึ้น หากพระสงฆ์รูปนั้นได้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างให้แก่ผู้เลื่อมใสศรัทธา ซึ่งสภาพสังคมไทยปัจจุบันพระสงฆ์ถือเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจของประชาชนผู้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: การสร้างศรัทธา; พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา

Abstract

This research aims to study the Buddhist monks' formation process, to study the process of creating a Buddhist social space in the dimension of faith, and to study the effect of Buddhist monks' use qualitative design with target audience. The goal of this study was to investigate the Buddhist belief system of the Buddhist monks in Thailand, which included 32 monks, 8 monks, 8 Buddhist monks, 8 figures and 8 black magicians and corporate target groups to understand the phenomena of the target group. G 8 a person / people how to collect data. In-depth interviews were used as an individual tool. Data collection tools were used as an In-depth interview tool.

The research found that: The process of creating the faith of Buddhist monks in Thailand. Because of the impulses of family struggling from the status quo. Then enter into the umbrella by ordination. The process of creating the faith of the monks is the main belief of the villagers as a supportive force. The process of creating a social space of the clergy in the dimension of faith derived from the access to faith from friends. Relative relatives. Traditions and culture contribute to the process of building the faith of the people. It is an important element. The monks are the source of the virtues of the devotee. People are pouring in to the principles of Buddhism if the monk is well behaved to serve as an example to the faithful. In the present Thai society, the monks are the center of the mind of the people who adhere to Buddhism.

Keywords: Creation of Faith; Buddhist Monks

1. บทนำ

พระพุทธศาสนานั้น ถือว่าเป็นศาสนาประจำชาติ ทั้งนี้เพราะพระพุทธศาสนากับชนชาติไทย

ได้มีความสัมพันธ์แนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งในทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทยจึงผูกพัน ประสานกลมกลืนกับหลัก

ความเชื่อ และหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนา ตลอดเวลายาวนาน จนทำให้เกิดการปรับตัว เข้าหากัน และสนองความต้องการของกันและกัน ตลอดจนผสมคลุกเคล้ากับความเชื่อถือและข้อปฏิบัติสายอื่นๆ ที่มีมาในหมู่ชนชาวไทย ถึงขั้นที่ทำให้เกิดมีระบบความเชื่อและความประพฤติปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาที่เป็นแบบของคนไทยโดยเฉพาะ อันมีรูปลักษณะและเนื้อหาของตนเอง ที่เน้นเด่นบางแง่มุมด้านเป็นพิเศษ แยกออกได้จากพระพุทธศาสนาอย่างทั่วๆ ไป ซึ่งเรียกได้ว่า เป็นพระพุทธศาสนาแบบไทย หรือพระพุทธศาสนาของชาวไทย หนทางแห่งพระพุทธองค์คือ หนทางแห่งความเข้าใจและความรักเรา เห็นได้แล้วว่า เมื่อเข้าใจท่านนั้น เราจึงจะรักได้อย่างแท้จริง ความเข้าใจ คือ ปัญญา รู้แจ้ง ส่วนความรัก คือ พลังงานของหัวใจ ปัญญาทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญครอบคลุมถึง ปัญญาแห่งการเป็นดังกันและกัน (Inter Being) และการเกิดขึ้นโดยอิงอาศัยกันหรืออิทัปปัจจยตา (Interdependent co-arising) ที่มีอันสับสนในการแปรเปลี่ยนจิตใจที่คับแคบ แบ่งแยก และแปรเปลี่ยนความเกลียดชังทั้งหลาย ข้อฝึกปฏิบัติที่รู้ธรรมขึ้นนำเราบนหนทางแห่งปัญญาอันลึก (Phra Promkhunaporn (P.A. Payutto), 2013 : 1-2) สถาบันศาสนาจึงเป็นจุดรวมใจของประชาชนทั่วไป เพราะเป็นประเพณีประจำชีวิตของแต่ละคน ที่จะต้องเกี่ยวข้องกับศาสนายู่ตลอดเวลาตั้งแต่เกิดจนตาย ตั้งแต่สมัยโบราณประชาชนปฏิบัติศาสนกิจด้วยความเคารพ ศรัทธา แต่เพราะเหตุที่สถาบันศาสนามีพระเป็นผู้รับผิดชอบถ้าผู้รับผิดชอบ

ทำตัวดี ก็ทำให้ประชาชนเคารพนับถือ แต่ถ้าผู้รับผิดชอบทำตัวไม่ดี ประชาชนก็ไม่เคารพนับถือพระ ทำให้ประชาชนถอยห่างจากศาสนาด้วย การที่ประชาชนถอยห่างจากศาสนา ทำให้ตัวเขาเองห่างจากศีลธรรมด้วยชีวิตที่ไม่มีศีลธรรมย่อมจะประสบความเดือดร้อน เมื่อแต่ละคนเดือดร้อนสังคมก็เดือดร้อน (Polsompob, 1992 : 9) ถ้าคนไทยเป็นชาวพุทธแท้ ปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง ไม่ต้องมากแม้แค่ศีล 5 ประเทศไทยจะไม่ประสบความเดือดร้อนอย่างที่เราประสบอยู่ในปัจจุบันอย่างแน่นอน ทั้งจะเป็นประเทศที่เจริญรุ่งเรืองมาก และจะเป็นประเทศที่น่าอยู่อาศัยมากที่สุดประเทศหนึ่งในโลก นี่มีความสำคัญที่สุดต่อทุกชีวิตฉันใด คุณธรรมก็มีความสำคัญต่อสังคมมนุษย์ฉันนั้น เพราะคุณธรรมจะช่วยสังคมมนุษย์ได้ดำเนินไปไม่ติดขัด หาใช่ออย่างอื่นไม่ (Feun Dok Beau, 1999 : 268)

ศาสนาพุทธมีความเชื่อและมีหลักปฏิบัติเกี่ยวกับศรัทธา ทั้งนี้เพราะเชื่อว่า ศรัทธาทำให้จิตใจยอมรับและคล้อยตามได้ เพราะเมื่อเกิดศรัทธาแล้วใจยอมรับก็หาความคิดได้ จะเห็นจากกลุ่มคนที่มีทัศนคติความเชื่อในเรื่องที่เหมือนกัน มักจะให้การยอมรับต่อผู้นำลัทธิ ศาสนา ไม่ค่อยจะมีอะไรขัดแย้ง จึงชักจูงใจให้คล้อยตามได้ง่าย แต่ถ้าไม่มีความเชื่อเป็นฐานอยู่ก่อนเสียแล้ว ก็จะยากแก่การชักจูงให้เกิดการยอมรับและคล้อยตามได้ โดยจะเห็นเรื่องที่มีตรรกะที่เกิดการยอมรับต่อกันและกันโดยอาศัยศรัทธาเป็นเครื่องเชื่อมต่อกันได้ว่า (Phra Dhammapidok (P.A. Payutto) : 1998 : 764) ศรัทธาเป็นที่พึ่ง ที่อาศัยหรือ

ที่ยึดเหนี่ยวของจิตใจ ทำให้บุคคลมีความรู้สึกอุ่นใจ ทำให้เกิดการยอมรับและคล้อยตามผู้ที่ตนศรัทธา ต่อได้โดยง่าย และการรวมกลุ่มทางสังคมต่างๆ เมื่อมีศรัทธาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะทำให้เกิดการรวมกลุ่มได้อย่างรวดเร็วและเหนียวแน่น มั่นคง ทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความสำคัญของ ศรัทธาในฐานะเป็นองค์ธรรมที่ทำให้บุคคลมีการรวมกลุ่มทางสังคมอย่างเหนียวแน่น มีความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และมีความเป็นเอกภาพ ด้วยเหตุนี้ ศรัทธาจึงมีความสำคัญต่อสังคม ส่วนรวมในฐานะทำให้เกิดสามัคคี มีเอกภาพและ ต่อปัจเจกบุคคลในฐานะทำให้เกิดการพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายสูงสุดได้

ศรัทธา จึงมีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนา เพื่อจรรโลงไว้ซึ่งคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่จะส่งผลถึงการปฏิบัติตนของคนในสังคม ถ้าเป็น ศรัทธาที่ถูกต้องดีงาม คือ เชื่อในสิ่งที่ถูกต้องก็จะ ทำให้การดำเนินชีวิตถูกต้องดีงาม อันจะนำไปสู่ การพัฒนาสังคมประเทศชาติในการที่ถูกต้องดีงาม เช่นกัน ในทางตรงกันข้ามถ้าหากประชาชนมีความเชื่อในทางที่ผิด ก็จะทำให้สังคมเสื่อมถอยทาง ศีลธรรม เกิดปัญหาสังคมต่างๆ ตามมา ไม่สามารถ พัฒนาสังคมไปในทางที่ถูกต้องดีงามได้กระบวนการ สร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนา จึงมีความ สำคัญต่อการพัฒนาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของ ประชาชน และสังคมประเทศชาติ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในหัวข้อ เรื่องกระบวนการสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนา ของพระสงฆ์ในประเทศไทย โดยมุ่งที่จะทำความเข้าใจปรากฏการณ์ กระบวนการสร้างศรัทธา

ในพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในประเทศไทยว่า มีกระบวนการเป็นอย่างไร และการสร้างศรัทธา ในพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในประเทศไทย มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์เพียงใด ในการนำมาประยุกต์ใช้กับการเผยแผ่พระพุทธ ศาสนาในปัจจุบัน ซึ่งผลการศึกษาจะทำให้ได้ องค์ความรู้ที่สำคัญต่อการทำความเข้าใจ กระบวนการสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาของ พระสงฆ์ในประเทศไทย และสามารถนำผลการ ศึกษาไปใช้เป็นข้อเสนอแนะทางในการสร้างศรัทธา ในพระพุทธศาสนาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างศรัทธา ของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างพื้นที่ทาง สังคมของพระสงฆ์ในมิติของการศรัทธา
3. เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการ สร้างศรัทธาของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ของประเทศไทย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative & Research) โดยการ วิจัยปรากฏการณ์ (Phenomenology) เพื่อทำ ความเข้าใจปรากฏการณ์ กระบวนการสร้างศรัทธา ของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาของประเทศไทย โดยการสืบค้นแก่นสาระ ความหมายของพฤติกรรม ความสัมพันธ์ในปรากฏการณ์ ผ่านการบอกเล่า และมุมมองของผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย พระสงฆ์

สายนักคิด นักวิจารณ์ พระสงฆ์สายวิปัสสนากรรมฐาน พระสงฆ์สายการเมือง และพระสงฆ์สายเครื่องรางของขลัง บุคลากรเหล่านี้เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตรงกับปรากฏการณ์ ซึ่งจะทำได้ ข้อมูลที่สามารถสะท้อนภาพของปรากฏการณ์ได้อย่างแท้จริงและชัดเจน (Merriam and et al., 2002; 2009; McMillan, 2004; Neuman, 2006) อันเป็นขั้นตอนหลักของการวิจัย โดยมีกระบวนการดำเนินการวิจัยดังนี้ คือ

หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ระดับปัจเจกบุคคล ได้แก่ พระสงฆ์ สายนักคิด นักวิจารณ์ พระสงฆ์สายวิปัสสนากรรมฐาน พระสงฆ์สายการเมือง และพระสงฆ์สายเครื่องรางของขลัง ซึ่งยินดีให้ความร่วมมือและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการศึกษาอย่างแท้จริง

2. ระดับองค์กรและเครือข่าย เช่น สำนักพุทธประจำจังหวัด มหาเถรสมาคม

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลระดับบุคคลเพื่อใช้ในการทำความเข้าใจถึงกระบวนการสร้างศรัทธาของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาของประเทศไทย ผู้ให้ข้อมูลคือ 1) พระสงฆ์สายนักคิด นักวิจารณ์ จำนวน 8 รูป 2) พระสงฆ์สายวิปัสสนากรรมฐาน จำนวน 8 รูป 3) พระสงฆ์สายการเมือง จำนวน 8 รูป และ 4) พระสงฆ์สายเวทย์มนต์ดำ จำนวน 8 รูป

2. ผู้ให้ข้อมูลระดับองค์กรเพื่อใช้ในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับพระสงฆ์สายนักคิด นักวิจารณ์ พระสงฆ์สายวิปัสสนากรรมฐาน พระสงฆ์สายการเมือง และพระสงฆ์สายเวทย์มนต์ดำ จำนวน 8 รูป/คน

3. การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ประชากรกลุ่มเป้าหมายมี 2 ขั้นตอน คือ การติดต่อชี้แจงวัตถุประสงค์เป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดความสนใจและตัดสินใจสมัครเข้าร่วมศึกษาด้วยความเต็มใจ วิธีที่ใช้ในการชักชวนมี 3 รูปแบบคือ 1) บุคคลต่อบุคคลโดยตรง 2) บุคคลต่อบุคคลทางโทรศัพท์ 3) ติดต่อโดยการแนะนำจากบุคคลอื่น และการชี้แจงวัตถุประสงค์ กระบวนการศึกษา บทบาท และการมีส่วนร่วมในการศึกษา การเปิดเผยข้อมูลต่างๆ ที่อาจจะเป็นความลับส่วนบุคคล และหลังจากที่กลุ่มบุคคลข้ามเพศที่สมัครใจเข้าร่วมในการศึกษาแล้ว จะทำการลงลายมือชื่อในเอกสารหนังสือแสดงความยินยอมในการเข้าร่วมศึกษา

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย การศึกษากระบวนการสร้างศรัทธาของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาของประเทศไทยว่า มีกระบวนการอย่างไรที่ทำให้ประชาชนทั่วไปเคารพนับถือ และนอกจากนั้น พระสงฆ์ไทยมียุทธศาสตร์อย่างไรในการสร้างพื้นที่ทางสังคมของกระบวนการสร้างศรัทธาของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาของประเทศไทย ผู้วิจัยจึงได้เลือกพื้นที่ที่มีการต่อสู้แย่งชิงพื้นที่ในการสร้างแรงศรัทธาของพระสงฆ์ของประเทศไทย โดยมีเหตุผลคือ ทำให้ทราบถึงกระบวนการสร้างศรัทธา การสร้างพื้นที่ทางสังคมของพระสงฆ์ในมิติของการศรัทธา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลตามแนวคำถามในการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

และรวมถึงข้อคำถามที่อาจจะเกิดขึ้นในระหว่างการสังเกต โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างในการสัมภาษณ์ผู้รู้หรือผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ ส่วนการให้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในระดับองค์กรนั้นจะใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์รายบุคคลกับหัวหน้าองค์กรเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. การบันทึกเสียง คำสัมภาษณ์ สนทนา กลุ่มผู้วิจัยจะใช้วิธีการบันทึกเสียงเพื่อเป็นการช่วยความจำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม ทั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลก่อนเสนอเมื่อได้รับอนุญาตจึงจะทำการบันทึก

3. การบันทึกภาพผู้วิจัย จะใช้วิธีการถ่ายภาพ เพื่อนำมาสะท้อนเตือนความจำเพื่อให้ผู้วิจัยสามารถระลึกถึงบริบทบรรยากาศที่เกิดขึ้นโดยการสังเกตและระหว่างการสัมภาษณ์หรือสนทนากลุ่มหากจะมีการนำภาพถ่ายต่างๆ ไปใช้ในการยืนยันหรือใดๆ ก็ตาม ผู้วิจัยจะขออนุญาตผู้ที่อยู่ในภาคก่อนเสมอ

4. การจดบันทึกภาคสนามโดยผู้วิจัย จะทำการจดบันทึกสิ่งที่สังเกตเห็นคำให้สัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ในช่วงแรกจะทำการจดบันทึกอย่างย่อก่อน แล้วจึงนำมาขยายความทันทีหลังจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ทั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการเก็บรักษาสมุดบันทึกไว้เป็นอย่างดี

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสารทางวิชาการต่างๆ

เช่น บทความหนังสือ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ คุชณินพนธ์ เอกสารเผยแพร่ ทั้งที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จากห้องสมุดและสถาบันการศึกษาต่างๆ และจากหน่วยงานองค์กรภาครัฐ เอกชนที่เกี่ยวข้อง และ 2) การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล จากปรากฏการณ์จริง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยช่วงแรก ระหว่างเดือนมกราคม 2560 ถึงเดือนมีนาคม 2560 และช่วงที่สอง ระหว่างเดือนมีนาคม 2560 ถึงเดือนตุลาคม 2560

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตลอดระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล กล่าวคือ ภายหลังจากการเก็บข้อมูล จะมีการถอดเทป มีการสรุปข้อมูลจากการจดบันทึกภาคสนาม มีการให้รหัสของข้อมูลเพื่อจัดระบบของหัวข้อจำแนกหมวดหมู่ของข้อมูล และจะมีการค้นหาสิ่งที่ข้อมูลยังไม่สมบูรณ์ เพื่อวางแผนในการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลครั้งต่อไป อันนำมาสู่ความสัมพันธ์ของสิ่งที่ศึกษากับระดับความสัมพันธ์ระหว่างเงื่อนไขความหมาย และกระบวนการ โดยจะให้รหัสของข้อมูลเป็นหลักสำคัญกล่าวคือ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการย่อย ข้อมูลเป็นส่วนๆ แล้วให้นิยามหรือกำหนดกรอบแนวคิด จากนั้นข้อมูลกลับเข้าด้วยกันเป็นแนวทางใหม่ เพื่อดูสาเหตุหรือเงื่อนไขว่ามีอะไรบ้างในข้อมูลที่พบแล้วยกมาพิจารณาวิเคราะห์หาส่วนที่เป็นแกนของข้อมูล รวมทั้งพิจารณาเงื่อนไขได้สถานการณ์นั้นที่ก่อให้เกิดผลตามมา ซึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูล จะใช้การเปรียบเทียบ โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการจดบันทึก พร้อมกับการ

จำแนกหมวดหมู่ ของข้อมูลเทียบแรงแล้วยนำมาเปรียบเทียบในความเหมือนและความแตกต่างในด้านคุณภาพหรือในด้านคุณสมบัติของข้อมูลเพื่อสร้างข้อสรุปที่เป็นลักษณะร่วมและแตกต่างของข้อมูลชุดนั้น จนกระทั่งได้แก่นของข้อมูลในการวิเคราะห์เปรียบเทียบนั้นมี 2 วิธีคือ การเปรียบเทียบและการตั้งคำถาม ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะนำบันทึกและโครงร่างความสัมพันธ์ที่ใช้วิเคราะห์ควบคู่ไปกับการให้รหัสข้อมูล โดยขั้นตอนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) กระบวนการให้รหัสข้อมูล 2) การวิเคราะห์ค้นหากระบวนการ 3) การวิเคราะห์โดยให้ใช้ตาราง ซึ่งเปลี่ยนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพข้อมูลได้ถูกนำเข้ามาวิเคราะห์ในกรอบของความสัมพันธ์ที่มีความซับซ้อนมีความเชื่อมโยง ทำให้มองเห็นภาพของความแตกต่างเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกิจกรรมปฏิสัมพันธ์หรือผลที่เกิดขึ้นอย่างสัมพันธ์กันภายในปรากฏการณ์ที่ศึกษา

4. สรุปผลการวิจัย

1. กระบวนการสร้างศรัทธาของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาของประเทศไทยเกิดจากแรงผลักดันจากสภาพครอบครัวที่ต้องดิ้นรนให้พ้นจากสภาพที่เป็นอยู่ และลักษณะสภาพแวดล้อมของชุมชนที่เป็นอยู่ จึงเข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์โดยการบวชเรียน ทำให้เกิดการเลื่อมใสศรัทธาในสิ่งที่เกิดขึ้นจากการสร้างแรงศรัทธาของพระสงฆ์ โดยมีความเชื่อหลักของชาวบ้านเป็นแรงสนับสนุน มีลักษณะการสร้างศรัทธาโดนปฏิบัติ ปฏิบัติชอบ เป็นแบบอย่างที่ดีให้ประชาชนเลื่อมใสศรัทธา

มีปัจจัยสำคัญของการได้มา ซึ่งความเชื่อความศรัทธาเกิดจากหลักปฏิบัติที่ได้กระทำอย่างต่อเนื่องเป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนผู้มีจิตศรัทธา จึงบังเกิดผลทำให้ผู้มีจิตศรัทธาทั้งหลายเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้น

2. กระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมของพระสงฆ์ในมิติของการศรัทธาเกิดจากสาเหตุส่วนบุคคลของผู้สร้างแรงศรัทธา โดยมีการเข้าถึงแรงศรัทธาจากกลุ่มเพื่อน กลุ่มญาติธรรม ซึ่งอาศัยพื้นฐานทางสังคม ประเพณี และวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเข้าสู่กระบวนการสร้างแรงศรัทธาของประชาชน องค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างแรงศรัทธา ประกอบด้วย โครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้ศรัทธา และการนำวิธีการสร้างศรัทธาไปใช้กับประชาชนของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาของประเทศไทย

3. ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการสร้างศรัทธาของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา กระบวนการสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในประเทศไทย สาเหตุสำคัญของการได้มาซึ่งความเชื่อความศรัทธาเกิดจากการปฏิบัติ ปฏิบัติชอบ เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ประชาชนผู้เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดการสั่งสมบารมีของพระสงฆ์อันเป็นที่มาของการได้อำนาจที่ครอบงำจิตใจของผู้เลื่อมใสศรัทธา หากพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนามีการสร้างฐานอำนาจบารมีเหนือจิตใจของประชาชนจะทำให้ประชาชนหลงใหลเข้าถึงหลักธรรมในพระพุทธศาสนามากขึ้น หากพระสงฆ์รูปนั้นได้ปฏิบัติ ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างให้แก่ผู้เลื่อมใสศรัทธา

ซึ่งสภาพสังคมไทยปัจจุบันพระสงฆ์ถือเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจของประชาชนผู้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. กระบวนการสร้างศรัทธาของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาของประเทศไทย ในส่วนของผู้สร้างแรงศรัทธา ก่อนที่ผู้สร้างแรงศรัทธาจะบวช มีลักษณะครอบครัวที่มีฐานะยากจน โดยมีลักษณะของชุมชน หมู่บ้าน หรือสังคมที่ผู้สร้างแรงศรัทธาจำวัดอยู่ มีลักษณะความเป็นอยู่ที่มีความโอบอ้อมอารี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันซึ่งง่ายต่อการเข้าถึงที่จะสร้างแรงศรัทธาให้เกิดขึ้น โดยมีความเชื่อดั้งเดิมเป็นแรงผลักดันทำให้เกิดแรงศรัทธา โดยมีวิธีการสร้างศรัทธาคือการปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้มีจิตศรัทธาได้เห็นและสามารถปฏิบัติตามได้ โดยมาสาเหตุสำคัญของการได้มาซึ่งความเชื่อความศรัทธาเกิดจากการชักนำของกลุ่มเพื่อน และกลุ่มญาติธรรม ส่วนลักษณะการนำวิธีการสร้างศรัทธาไปใช้นั้น ในการสร้างแรงศรัทธาให้เกิดแก่ประชาชนผู้มีแรงศรัทธาอยู่แล้ว ได้ประจักษ์ด้วยตนเองหากปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ แล้วผลการกระทำจะส่งผลทางด้านจิตใจของผู้ปฏิบัติ

2. กระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมของพระสงฆ์ในมิติของการศรัทธา พระสงฆ์มีความต้องการที่จะสร้างแรงศรัทธาให้เกิดแก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยการเข้าถึงผ่านแรงศรัทธาจากกลุ่มเพื่อน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญของการสร้าง

แรงศรัทธาคือการปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบและสามารถทำให้ผู้มีจิตศรัทธานำไปปฏิบัติได้จริง

3. ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการสร้างศรัทธาของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา กระบวนการสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในประเทศไทย มีสาเหตุสำคัญของการได้มาซึ่งความเชื่อความศรัทธาที่เกิดจากความเชื่อดั้งเดิมของประชาชนที่ว่า หากประพฤติดี ประพฤติชอบแล้วสิ่งที่ดีงามจะตามมาในภายภาคหน้าเมื่อพระสงฆ์ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ และปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ประชาชนแล้ว ย่อมนำไปสู่แรงศรัทธาจากประชาชนมากขึ้น ตามลำดับ เพราะซึ่งสภาพสังคมไทยปัจจุบันพระสงฆ์ถือเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจของประชาชนผู้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากการศึกษากิจกรรมการสร้างศรัทธาของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาของประเทศไทยนั้น ทำให้ทราบว่าการสร้างศรัทธาให้เกิดแก่ประชาชนนั้นเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก เนื่องจากเป็นเรื่องของปัจเจกชน การเข้าถึงจิตใจของผู้ศรัทธาจึงต้องอาศัยการวางแผนตามนโยบายขององค์กรของรัฐ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการสร้างยุทธศาสตร์ในการสร้างแรงศรัทธาของประชาชนให้เกิดแก่พระพุทธศาสนาให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

2. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ จากผลการวิจัยพบว่า กระบวนการสร้างศรัทธาของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาของประเทศไทยนั้น เป็นการ

ศึกษาที่เน้นไปที่เรื่องของปัจเจกหรือตัวบุคคล ซึ่งถ้ามองในมิติดังกล่าว อาจทำให้มองเห็นภาพการ สร้างศรัทธาไม่ชัดเจน จึงควรศึกษาแนวทางการ แสวงหาอำนาจ บารมีในพื้นที่รูปแบบต่างๆ ในการ สร้างศรัทธา โดยยึดหลักแนวทางการปฏิบัติของ พระพุทธศาสนาเป็นหลัก

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นถึงผู้สร้างแรง ศรัทธาเป็นหลัก ควรที่จะศึกษาถึงผู้เลื่อมใสศรัทธา พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา เพื่อที่จะได้ให้ผู้สร้าง แรงศรัทธานำไปปรับให้เข้ากับการสร้างแรงศรัทธา ของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาต่อไป

References

- Bhuddhadhasa Bhikkhu. (1990). *The Importance of Human Guides*. Bangkok : Graphic Arts Limited.
- Fuen Dokbow. (1999). *Buddhism and Thai People*. Sapon Publication. Bangkok : First Edition.
- Phra Thepwethee (P.A. Payutto). (1998). *Buddhism as the Foundation of Science*. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Promkhunaporn. (2013). *Democracy Creation*. Hat Yai, Songkhla : Pixel Design & Printing.
- Polsompob, T. (1992). *Philosophy of Religion*. Bangkok : Philosophy of Religion Ramkhamhaeng University.

